

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
NAVOIY DAVLAT KONCHILIK INSTITUTI
“OZBEK VA CHET TILLAR” KAFEDRASI

«O'ZBEK TILI»
fanidan mustaqil ish topshiriqlari

USLUBIY KO'RSATMA

Navoiy-2012

Mazkur uslubiy ko`rsatmada talabalarining «O`zbek tili» fanidan mustaqil ishlarni bajarish uchun zaruriy uslubiy ko`rsatma va topshiriqlar, zarur adabiyotlar va internet manzillarida mavjud saytlar berilgan.

Uslubiy ko`rsatma O`zbekiston Respublikasi Oliy va o`rta maxsus ta`lim vazirligining muvofiqlashtiruvchi Ilmiy kengashi tomonidan 2004-yil 2-fevralda tasdiqlangan namunaviy dasturi asosida hamda OO`MTVning «Talabalar mustaqil ishini tashkil etish, nazorat qilish va baholash tartibi to`g`risidagi Nizomi»ga muvofiq tuzildi.

Tuzuvchilar: A.R.Tursunov, N.O`.G`aniyev

**Taqrizchilar: NDPI, «O`zbek adabiyoti» kafedrasi
katta o`qit. Z.J.Axmedova.
NDKI «Ozbek va chet tillar» kafedrasi
dotsenti M.Ravshanov.**

Uslubiy ko`rsatma 2012-yil \_\_\_\_\_ №\_-son\_ kafedra yig`ilishida tasdiqlangan.

**Navoiy davlat Energo-mexanika instituti «O'zbek va chet tillar»
kafedrasining «Talaba mustaqil ishini tashkil etish, nazorat qilish va baholash
tartibi to'g'risida»gi
N I Z O M I**

I. Umumiy qoidalar

1.1 Mazkur Nizom O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining 2001-yil 16-avgustdagi «Oliy ta'limning davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida»gi 343-son qaroriga hamda OO'MTVning 2005-yil 21-fevraldagi 34-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan Oliy ta'lim muassasasida «Talaba mustaqil ishini tashkil etish, nazorat qilish va baholash tartibi to'g'risida»gi Namunaviy Nizomga muvofiq kadrlar tayyorlash sifatini nazorat qilishda talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etish, nazorat qilish va baholash tartibini belgilaydi.

1.2. Talabaning mustaqil ishi o'quv rejasida tilshunoslik fanlarini o'zlashtirish uchun belgilangan o'quv ishlarining ajralmas qismi bo'lib, u uslubiy va axborot resurslari jihatdan ta'minlanadi hamda bajarilishni reyting tizimi talablari asosida nazorat qilinadi.

1.3. Institutda talabaning haftalik mustaqil ishlarining umumiy hajmi bakalavriatning kunduzgi bo'limida 22 soatni, magistraturada esa 18 soatni tashkil etadi.

1.4. O'quv semestri yakunida talabaning mustaqil ishi bo'yicha to'plagan reyting ballari har bir fan bo'yicha auditoriyadagi o'quv ishlariga berilgan reyting ballari bilan birgalikda guruh reyting qaydnomasida, talabaning reyting daftarchasida va o'qitish yakunida bitiruvchiga taqdim etiladigan diplom ilovasida qayd etiladi.

II. Talaba mustaqil ishining maqsad va vazifalari

2.1. Talaba mustaqil ishining asosiy maqsadi o'qituvchi rahbarligi va nazorati ostida talabada muayyan o'quv ishlarini mustaqil ravishda bajarishi uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirishdan iborat.

2.2. Talaba mustaqil ishining vazifalari quyidagilardan iborat:

- o'zbek va jahon tilshunoslik fanida qo'lga kiritilayotgan yangi bilimlarni mustaqil tarzda puxta o'zlashtirish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- tilshunoslik fanlari nazariyasiga doir kerakli ma'lumotlarni izlab topish, nazariy materialni tahlil qilishning qulay usul va vositalarini aniqlash;
- axborot manbalari va manzillaridan samarali foydalanish;
- an'anaviy o'quv va ilmiy adabiyotlar, me'yoriy hujjatlar bilan ishlash;
- elektron o'quv adabiyotlari va ma'lumotlar banki bilan ishlash;
- Internet tarmog'ida yoritilib borilayotgan tilshunoslik fanining yangiliklaridan maqsadli foydalanish;
- berilgan topshiriqni ratsional yechimini belgilash;
- tilshunoslik fanlaridan ma'lumotlar bazasini tashkil etish;
- ish natijalarini ekspertizaga tayyorlash va ekspert xulosasi asosida qayta ishlash;

- mustaqil ishda o'qituvchi tomonidan berilgan topshiriqlarni bajarishda tizimli va ijodiy yondashish;
- talaba tomonidan ishlab chiqilgan yechim, loyiha yoki g'oyani asoslash va mutaxassislar jamoasida himoya qilish.

III. Talaba mustaqil ishining tashkiliy shakllari

3.1. Talaba mustaqil ishini tashkil etishda tilshunoslik fanlari (kurs)ning xususiyatlarini, shuningdek, har bir talabaning akademik o'zlashtirish darajasi va qobiliyatini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalaniladi:

- ayrim nazariy mavzularni o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish;
- berilgan mavzu bo'yicha axborot (referat) tayyorlash;
- seminar va amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish;
- laboratoriya ishlarini bajarishga tayyorgarlik ko'rish;
- seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rish;
- malakaviy bitiruv ishi va magistrlik dissertatsiyasini tayyorlash;
- nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash;
- amaliyotdagi mavjud muammolarning yechimini topish;
- ilmiy maqola, anjumanga ma'ruza tezislarni tayyorlash.

O'qitilayotgan fanning xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, talaba mustaqil ishini tashkil etishda boshqa shakllardan ham foydalanishi mumkin.

3.2. O'quv fanlari bo'yicha namunaviy va ishchi dasturlarda talaba mustaqil ishining shakli, mazmuni va hajmi ifoda etiladi.

3.3. Talaba mustaqil ishi uchun ajratilgan vaqt byudjetiga mos ravishda har bir fan bo'yicha tegishli kafedralarda mustaqil ishning tashkiliy shakllari, topshiriqlar variantlari ishlab chiqiladi va fakultet ilmiy-uslubiy kengashida tasdiqlanadi.

3.4. Mustaqil ishni bajarish uchun fanlar bo'yicha talabalarga zaruriy metodik qo'llanma, ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

3.5. Har bir kafedra huzuridagi uslubiy ishlar bayoni tashkil etiladi.

IV. Talaba mustaqil ishining axborot ta'minoti

4.1 Talaba uchun muayyon fan bo'yicha mustaqil ishi topshiriqlari tegishli kafedra professori (yoki yetakchi dotsenti) tomonidan o'quv mashg'ulotlarini bevosita olib boruvchi o'qituvchi bilan birgalikda tuziladi hamda kafedra mudiri tomonidan tasdiqlanadi. Talabalarga berilgan mustaqil ish topshiriqlarini bajarish bo'yicha dastlabki ko'rsatma va tavsiyalar qayd etiladi.

4.2. Mustaqil ishni bajarish uchun talabaga axborot manbasi sifatida darslik va o'quv qo'llanmalar, metodik qo'llanmalar va ko'rsatmalar, ma'lumotlar to'plami va banki, ilmiy va ommaviy davriy nashrlar Internet tarmog'idagi tegishli ma'lumotlar, berilgan mavzu bo'yicha avval bajarilgan ishlar banki va boshqalar xizmat qiladi.

4.3. Kafedra mudiri va tegishli fakultet dekani taqdimnomasi asosida Oliy ta'lim muassasasi rahbariyati talabalarga mustaqil ishlari bajarish uchun zarur

axborot va vositalarini belgilaydi, talabalarga turli kutubxonalar, muzeylar, O'zRFA Alisher Navoiy nomidagi Til va adabiyot instituti, tarmoq muassasalari va korxonalaridan mustaqil ish uchun zaruriy ma'lumotlar to'plash yuzasidan so'rovnoma xatlarini rasmiylashtirib boradi.

4.4. Institut rahbariyati tomonidan talabalarga mustaqil ishlarni o'z vaqtida bajarish uchun kompyuter texnikasi va internet tarmog'idan samarali foydalanish uchun shart-sharoitlar yaratilib beriladi.

V. Talabalar mustaqil ishini nazorat qilish va baholash

5.1. Har bir fan bo'yicha talaba mustaqil ishiga rahbarlik qilish yuklamasi (ishchi o'quv rejasining 10-ustunida keltirilgan) professor-o'qituvchi shaxsiy ish rejasining tashkiliy-uslubiy bo'limi (1540 soat doirasi)da qayd etiladi.

Talaba kurs ishi (loyihasi)ni hamda malakaviy bitiruv ishi va magistrlik dissertatsiyasini tayyorlashga ajratilgan soatlar professor-o'qituvchi shaxsiy ish rejasining o'quv ishlari bo'limida qayd etiladi.

5.2. Talaba mustaqil ishiga rahbarlik qilish kafedrada tuziladigan va fakultet dekani tomonidan tasdiqlanadigan konsultatsiyalar jadvali asosida amalga oshiriladi.

5.3. Talabaning mustaqil ishi bo'yicha konsultatsiya soatlari guruh jurnalida qayd etib boriladi.

5.4. Talaba mustaqil ishini nazorat qilish o'quv mashg'ulotlarini bevosita olib boruvchi o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

5.5. Talabaning mustaqil ishi, muayyan fan ishchi dasturida ajratilgan soatlarga mos reyting ballari bilan baholanadi va natijasi fan bo'yicha talabaning umumiy reytingiga kiritiladi.

Talabaning reyting ko'rsatkichlari, shu jumladan, mustaqil ishi bo'yicha, an'anaviy guruh reyting oynasida va (yoki) fakultet maxsus elektron tarmog'ida yoritib boriladi.

5.6. Talaba mustaqil ishini nazorat qilish turlari va uni baholash mezonlari tegishli kafedra tomonidan belgilanadi hamda fakultet Ilmiy kengashida tasdiqlanadi. Mustaqil ishlarni baholash mezonlari talabalarga o'quv yili (semestr) boshlanishi oldidan uslubiy materiallar bilan birgalikda tarqatiladi.

5.7. Mustaqil ish bo'yicha belgilangan maksimal reyting balining 55% dan kam ball to'plagan talaba fan bo'yicha yakuniy nazoratga qo'yilmaydi.

5.8. Fanlar kesimida talabalarning mustaqil ishlari bo'yicha o'zlashtirishlari muntazam ravishda akademik guruhlarda, kafedra yig'ilishlari va fakultet Ilmiy kengashlarida muhokama etib boriladi.

5.9. Talabaning mustaqil ishi kafedra arxivida ro'yxatga olinadi va o'quv yili mobaynida saqlanadi.

Talabaning kurs ishi (loyihasi)ni hamda malakaviy bitiruv ishi yoki magistrlik dissertatsiyasini ro'yxatga olish va saqlash tartibi tegishli me'yoriy hujjatlar asosida amalga oshiriladi.

5.10. Institutda yuqori darajada baholangan talabaning mustaqil ishlari ma'naviy moddiy jihatdan rag'batlantiriladi.

Mazkur Nizom OO`MTVning 2005-yil 21-fevraldagi 34-sonli buyrug`i bilan tasdiqlangan oliy ta`lim muassasasining «Talaba mustaqil ishini tashkil etish, nazorat qilish va baholash tartibi to`g`risida»gi Nizomi asosida ishlab chiqilgan.

O`zbek tili fanidan 2012-2013-o`quv yili uchun mustaqil ish rejasi

№	Mustaqil ish shakli	Mustaqil ish mavzulari	Soat
1	Mavzuni o`quv adabiyotlari yordamida mustaqil o`zlashtirish	O`zbek tili fanining predmeti, maqsad va vazifalari. Fonetika	4
2	Mavzuni o`quv adabiyotlari yordamida mustaqil o`zlashtirish	O`zbek tili leksikologiyasi va frazeologiyasi	4
3	Mavzuni o`quv adabiyotlari yordamida mustaqil o`zlashtirish	Grammatika. morfologiya. So`z turkumlari. Ot so`z turkumi	2
4	Mavzuni o`quv adabiyotlari yordamida mustaqil o`zlashtirish	Sifat so`z turkumi	2
5	Mavzuni o`quv adabiyotlari yordamida mustaqil o`zlashtirish	Olmosh va son so`z turkumlari	2
6	Mavzuni o`quv adabiyotlari yordamida mustaqil o`zlashtirish	Fe`l so`z turkumi	4
7	Mavzuni o`quv adabiyotlari yordamida mustaqil o`zlashtirish	Ravish so`z turkumi	2
8	Mavzuni o`quv adabiyotlari yordamida mustaqil o`zlashtirish	Yordamchi so`zlar	4
9	Mavzuni o`quv adabiyotlari yordamida mustaqil o`zlashtirish	Sintaksis. So`z birikmasi va gap	4
10	Mavzuni o`quv adabiyotlari yordamida mustaqil o`zlashtirish	Gap haqida ma`lumot. Gapning ifoda maqsadiga ko`ra turlari	2
11	Mavzuni o`quv adabiyotlari yordamida mustaqil o`zlashtirish	Gap bo`laklari	4
12	Mavzuni o`quv adabiyotlari	Kirish so`z va kirish gap	2

	yordamida mustaqil o'zlashtirish		
13	Mavzuni o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish	Qo'shma gap	6
14	Mavzuni o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish	Ko'chirma va o'zlashtirma gap	4
15	Mavzuni o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish	Uslubiyat va uning predmeti	4

2012-2013-o'quv yili uchun mustaqil ish soati – 50 bo'lib, shundan:

-kuzgi semestr soati – 25; nazorat bali – 28;

-bahorgi semestr soati – 25; nazorat bali – 28.

Semestrda talaba mustaqil ishini baholash mezonlari

	Ish nomi	Ish shakli	Ball	Umumiy ball
I mikrosessiya	Berilgan mavzu asosida axborot (referat) tayyorlash.	Yozma	4	14
	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish.	Yozma, og'zaki	5	
	Nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash.	Yozma, og'zaki	5	
II mikrosessiya	Berilgan mavzu asosida axborot (referat) tayyorlash.	Yozma	5	14
	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish.	Yozma, og'zaki	5	
	Nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash.	Yozma, og'zaki	4	

2012-2013-o'quv yilida talaba mustaqil ishini baholashning reyting mezonlari

№	Ko'rsatkichlar	Semestr hisobidagi m/i soatlari		M/I ballari		JAMI
				I mikrosessiya	II mikrosessiya	
				1- JN	2- JN	
I	Berilgan grammatik va adabiy mavzular bo'yicha	3	4	maksimal 6 ball	maksimal 7 ball	13

	ma'lumot tayyorlash va himoya qilish (bosma shaklda; har bir mavzu 2 sahifadan kam bo'lmagan holda). Berilgan topshiriqning 1-2-bandlari bo'yicha test savollari tuzish (test topshiriqlari 20 ta savoldan kam bo'lmashligi lozim).			asosida. Baholash mezon: 3,4 - 4,2 «qoniqarli»; 4,3 - 5,1 «yaxshi»; 5,2 - 6 «a'lo».	asosida. Baholash mezon: 4 - 4,9 «qoniqarli»; 5 - 6 «yaxshi»; 6,1 - 7 «a'lo».	
II	Mutaxassislikka oid matn tayyorlash (respublikamizda chop etilayotgan nashrlar va ilmiy adabiyotlardan foydalangan holda).	3	3	maksimal 2 ball asosida. Baholash mezon: 1,2 - 1,4 «qoniqarli»; 1,5 - 1,7 «yaxshi»; 1,8 - 2 «a'lo».	maksimal 2 ball asosida. Baholash mezon: 1,2 - 1,4 «qoniqarli»; 1,5 - 1,7 «yaxshi»; 1,8 - 2 «a'lo».	4
III	Matn tarjimasi va uning lug'ati (2-topshiriq asosida).	3	3	maksimal 3 ball asosida. Baholash mezon: 1,7 - 2,1 «qoniqarli»; 2,2 - 2,5 «yaxshi»; 2,6 - 3 «a'lo».	maksimal 3 ball asosida. Baholash mezon: 1,7 - 2,1 «qoniqarli»; 2,2 - 2,5 «yaxshi»; 2,6 - 3 «a'lo».	6
IV	Berilgan mavzu asosida matn tuzish (qo'lyozma shaklda; 500 so'zdan kam bo'lmagan holda).	3	3	maksimal 3 ball asosida. Baholash mezon: 1,7 - 2,1 «qoniqarli»; 2,2 - 2,5 «yaxshi»; 2,6 - 3 «a'lo».	maksimal 3 ball asosida. Baholash mezon: 1,7 - 2,1 «qoniqarli»; 2,2 - 2,5 «yaxshi»; 2,6 - 3 «a'lo».	5
	JAMI	12	13	Mustaqil ishning maksimal bali – 14. Baholash mezon: 8 - 9,9 «qoniqarli»; 10 - 11,9 «yaxshi»; 12 - 14 «a'lo»	Mustaqil ishning maksimal bali – 15. Baholash mezon: 8,5 – 10,6 «qoniqarli»; 10,7 – 12,8 «yaxshi»; 12,9 - 15 «a'lo»	28

Izoh: talabaning mustaqil ishini baholashda («q-li», «yaxshi», «a'lo») talaffuz (adabiy til me'yorlari asosida), husnixat va imloviy xatolar (orfografik, punktuatsion va uslubiy) inobatga olinadi.

FOYDALANISH UCHUN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma'naviyat, 2008-yil.
2. Karimov I.A. Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. –T.: Sharq, 1998-yil.
3. Karimov I.A. Barkamol avlod orzusi. T. 1999-yil.
4. Abdurahmonov G'. Mamajonov S. O'zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
5. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.
6. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G'. O'zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
7. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o'zbek lotin yozuvini o'rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
8. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
9. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. O'zbek tili. Toshkent, 2004-yil.
10. Nazarov K. Xo'janova G. O'zbek tili. Toshkent, 2003-yil.
11. Kissen I.A. Raxmatullayev Sh.U. Узбекский язык для взрослых. Toshkent, 1989-yil.
12. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.
13. Ahmedova G.T. Karimjonova V.A. O'zbek tili. Toshkent, 2001-yil.
14. Uzoqov X. Mirzakarimova O'. Saidova R. O'zbek tili amaliyoti. Toshkent? 1993-yil.

Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz

MUSTAQIL ISH MAVZULARI MAZMUNI

O'ZBEK TILI FANINING PREDMETI, MAQSAD VA VAZIFALARI.

FONETIKA.

(4 soat)

Uslubiy ko'rsatma

O'zbek tilida maktabda olgan bilimlarni takrorlash, mustahkamlash. Bunda o'zbek tili kursining fonetika, leksikologiya va grammatika bulimlariga doir asosiy ma'lumotlar mustahkamlanadi. Mazkur mashg'ulotda, asosan, mustaqil ish olib borish ko'zda tutiladi. Shuningdek, talabaning og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishga, adabiy til me'yorlarini chuqur o'rgatishga e'tibor qaratiladi. Shu maqsadda kichik matnlar bo'yicha og'zaki va yozma nutqni rivojlantirish uchun ma'lum topshiriqli mashg'ulotlar o'tkaziladi. Ayniqsa, lotin alifbosi asosidagi o'zbek yozuvining yangi imlo qoidalari chuqur o'rgatiladi. Hozirgi o'zbek adabiy tili kursiga tayyorlash bilan bog'liq mashg'ulotlar o'tkaziladi. Yangi o'zbek alifbosida diktant, ariza, tarjimai hol, bildirish kabi rasmiy hujjatlar yoziladi.

TOPSHIRIQLAR:

1. O'zbek tili tarixiga doir materiallarni adabiyotlardan to'plang.
2. To'plagan materiallaringizni yuqorida keltirilgan uslubiy tavsiya asosida tartiblashtiring.
3. Nutq tovushlari. Ularning rus tili tovushlaridan farqi.
4. Yangi o'zbek imlo qoidalari va amaldagi (eski) imlo qoidalari orasidagi farqli belgilarni izohlang.
5. Yangi o'zbek alifbosi haqida ma'lumot bering.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma'naviyat, 2008-yil.
2. Karimov I.A. Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. –T.: Sharq, 1998-yil.
3. Karimov I.A. Barkamol avlod orzusi. T. 1999-yil.
4. Abdurahmonov G'. Mamajonov S. O'zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
5. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.
6. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G'. O'zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
7. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o'zbek lotin yozuvini o'rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
8. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
9. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. O'zbek tili. Toshkent, 2004-yil.
10. Nazarov K. Xo'janova G. O'zbek tili. Toshkent, 2003-yil.

11. Kissen I.A. Raxmatullayev Sh.U. Узбекский язык для взрослых. Toshkent, 1989-yil.
12. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.
13. Ahmedova G.T. Karimjonova V.A. O'zbek tili. Toshkent, 2001-yil.
14. Uzoqov X. Mirzakarimova O'. Saidova R. O'zbek tili amaliyoti. Toshkent, 1993-yil.

Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz

O'ZBEK TILI LEKSIKOLOGIYASI VA FRAZELOGIYASI

(4 soat)

Uslubiy ko'rsatma

O'zbek tili lug'at tarkibi haqida umumiy tushuncha. So'zlarda shakl va ma'no: sinonimlik, omonimlik, antonimlik, paronimlik. O'zbek tili lug'at qatlamining boyish manbalari: ichki va tashqi manba. Frazelogik birliklar. Ularning erkin birikmalardan farqi.

TOPSHIRIQLAR:

1. Leksik qatlamlar. Sinonim, antonim, omonim va paronimlarni aniqlang.
2. Frazelogik birliklar va ularning ma'no xususiyatlari.
3. Tarixiy suzlar, arxaik suzlar va neologizmlar.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma'naviyat, 2008-yil.
2. Karimov I.A. Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. –T.: Sharq, 1998-yil.
3. Karimov I.A. Barkamol avlod orzusi. T. 1999-yil.
4. Abdurahmonov G'. Mamajonov S. O'zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
5. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.
6. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G'. O'zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
7. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o'zbek lotin yozuvini o'rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
8. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
9. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. O'zbek tili. Toshkent, 2004-yil.
10. Nazarov K. Xo'janova G. O'zbek tili. Toshkent, 2003-yil.
11. Kissen I.A. Raxmatullayev Sh.U. Узбекский язык для взрослых. Toshkent, 1989-yil.
12. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.
13. Ahmedova G.T. Karimjonova V.A. O'zbek tili. Toshkent, 2001-yil.

14. Uzoqov X. Mirzakarimova O'. Saidova R. O'zbek tili amaliyoti. Toshkent? 1993-yil.

Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziyonet.uz, www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz, www.knijka.uz, www.edu.portal.uz.

GRAMMATIKA. MORFOLOGIYA. SO`Z TURKUMLARI. OT SO`Z
TURKUMI
(2 soat)
Uslubiy ko`rsatma

Grammatika: morfologiya va sintaksis. O'zbek tili morfologiyasi haqida tushuncha. So'z turkumlari haqida ma'lumot. Mustaqil so'zlar, yordamchi so'zlar va alohida so'zlar. Mustaqil va yordamchi so'zlarning farqli belgilari.

TOPSHIRIQLAR:

1. Mustaqil so'z turkumlari.
2. Ot so'z turkumi va uning o'ziga xos grammatik shakllari.
3. Otlarda son, kelishik va egalik shakllari.
4. Otlarning yasallish turlari.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Azizov O. Safayev A. Jamolxonov X., O'zbek va rus tillarining qiyosiy grammatikasi. Toshkent "O'qituvchi", 1986-yil.
2. Aliyev A. Nazarov K., O'zbek tili ma'lumotnomasi. Toshkent, "Fan", 1992-yil.
4. Abdurahmonov X. Rafiyev A. Shodmonqulova D., O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Ikkinchi nashri, Toshkent "O'qituvchi", 1992-yil.
5. Abdullayev Ye., Hamrohim. (Kattalar o'rganishi uchun alifbo) Toshkent "O'qituvchi", 1996-yil.
6. Kissen I.A. Raxmatullayev Sh.U. Узбекский язык для взрослых (Самоучитель), 4-ое изд. Toshkent, "O'qituvchi", 1989-yil.
7. Krasnix V.I. Gayupov S.I. O'zbekcha-ruscha va ruscha-o'zbekcha so'zlashuv kitobi. M. „Ruskiy yazik“, 1989-yil.
8. Shodmonov E. Rafiyev A. G'opov S. O'zbek tili. Texnikumlar uchun darslik. "O'zbekiston", 1995-yil.
9. Usmonova M. va boshqalar. O'zbek tili. Toshkent, "O'qituvchi", 1992-yil.
10. Uzoqov X. Mirzakarimova O'. Saidova R. O'zbek tili amaliyoti (Практика узбекского языка). Nofilologik oliy o'quv yurtlarining I, II kurs rus guruhlari uchun darslik. Toshkent. 1993-yil.
11. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. O'zbek tili. Toshkent, 2004-yil.
12. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o'zbek lotin yozuvini o'rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
13. Nazarov K. Xo'janova G. O'zbek tili. Toshkent, 2003-yil.
14. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.

Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziynet.uz,
www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz,
www.knjka.uz, www.edu.portal.uz.

SIFAT SO'Z TURKUMI.

(2 soat)

Uslubiy ko'rsatma

Belgi bildiruvchi so'zlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Darajalanish hodisasi. Ozaytirma va kuchaytirma darajaning hosil bo'lishi. Sifat so'zlarning ravish so'z turkumiga xos so'zlar o'rnida qo'llanishi. Sifatning otlashuvi va otlarning sifatlashuvi. Sifatlarning yasalish turlari. Sifatlarning gapdagi sintaktik vazifalari.

TOPSHIRIQLAR:

1. Matndagi sifat so'zlarni aniqlang.
2. Sifat darajalarini aniqlab, hosil bo'lish usullarini izohlang.
3. Sifatlarning ma'noviy guruhlarini sanang.
5. Sifatlarning gapdagi sintaktik vazifasini ko'rsating.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonov G'. Mamajonov S. O'zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
2. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.
3. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G'. O'zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
4. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o'zbek lotin yozuvini o'rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
3. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
4. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. "O'zbek tili". Toshkent, 2004-yil.
5. Asqarova M. Abduraxmonov X. O'zbek tili grammatikasining praktikumi. Toshkent, 1981-yil.
6. Nurmonov A. Rasulov R. O'zbek tili jadvallarda. Toshkent, 1993-yil.
7. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.

Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziynet.uz,
www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz,
www.knjka.uz.

OLMOSH VA SON SO`Z TURKUMLARI

(2 soat)

Uslubiy ko`rsatma

Ot, sifat, son, ravish, fe'l va boshqa so`z turkumlari o`rnida qo`llanuvchi so`zlar. Olmoshlarning ma'no turlari va ularning boshqa so`z turkumlari o`rnida qo`llanishi.

Narsa-predmet va uning miqdoriy belgisi, o`lchamini bildiruvchi so`zlarning o`ziga xos belgilari. Numerativ so`zlarning. O`zbek tilida qo`llaniladigan raqamlar. Son va olmoshning o`ziga xos morfologik belgilari.

TOPSHIRIQLAR:

1. Mutaxassisligingizga oid matn tanlang va matndagi sonlarning imlosini izohlang.
2. Sonlarni ma'no va grammatik xususiyatlariga ko`ra turlarga bo`ling.
3. Berilgan matndan olmoshlarni aniqlab, ma'no turlarini ko`rsating.
4. Olmoshlarning gapdagi sintaktik belgisini aniqlang.
5. Berilgan matn asosida notanish so`zlarning o`zbekcha-ruscha lug`atini tuzing.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonov G`. Mamajonov S. O`zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
 2. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o`zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.
 3. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G`. O`zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
 4. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o`zbek lotin yozuvini o`rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
 3. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O`zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
 4. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. "O`zbek tili". Toshkent, 2004-yil.
 5. Asqarova M. Abduraxmonov X. O`zbek tili grammatikasining praktikumi. Toshkent, 1981-yil.
 6. Nurmonov A. Rasulov R. O`zbek tili jadvallarda. Toshkent, 1993-yil.
 7. Tog`ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O`zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug`ati. Toshkent, 2004-yil.
- Internet tarmog`i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziynet.uz,
www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz,
www.knjka.uz.

FE'L SO`Z TURKUMI

(4 soat)

Uslubiy ko`rsatma

Ish-harakat va holat ma'nosini anglatuvchi so`zlar va ularning imlosi. Fe'llarning o`ziga xos morfologik belgilari. Fe'llarning grammatik shakllari (o'timli-o'timsizlik, bo'lishli-bo'lishsizlik, nisbat, mayl, zamon). Fe'llarning

yasalishi. Fe'llarda zamon kategoriyasi. Sifatdosh, ravishdosh va harakat nomi kabi fe'l shakllari. Gap tarkibida fe'llarning o'rni.

TOPSHIRIQLAR:

1. Mutaxassisligingizga oid matn tanlang va matndagi fe'llarni aniqlang.
2. Fe'lga xos doimiy grammatik shakllarni izohlang.
3. Fe'lning zamon shaklini aniqlang.
4. Fe'llarda tuslanish kategoriyasini tushuntiring.
5. Fe'lning sifatdosh, ravishdosh va harakat nomi kabi shakllariga izoh bering.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonov G'. Mamajonov S. O'zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
 2. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.
 3. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G'. O'zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
 4. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o'zbek lotin yozuvini o'rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
 3. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
 4. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. "O'zbek tili". Toshkent, 2004-yil.
 5. Asqarova M. Abduraxmonov X. O'zbek tili grammatikasining praktikumi. Toshkent, 1981-yil.
 6. Nurmonov A. Rasulov R. O'zbek tili jadvallarda. Toshkent, 1993-yil.
 7. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.
- Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziynet.uz, www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz, www.knijka.uz.

RAVISH SO'Z TURKUMI

(2 soat)

Uslubiy ko'rsatma

Harakat va uning belgisi hamda bu belgining darajalanish xususiyati. Ravish so'zlarning boshqa belgi bildiruvchi so'zlardan farqli xususiyatlari. Ravish so'zlarning o'ziga xos morfologik belgisi. Ravishlarda darajalanishning sifat darajalanishidan farqli belgilari. Ravish so'zlarning tuzilishi: sodda, qo'shma, juft, takroriy.

TOPSHIRIQLAR:

1. Ravishlarning ma'no turlarini jadval asosida keltiring.
2. Respublikamizda chop etigan ilmiy va ijtimoiy-siyosiy gazeta yoki jurnallardan matn tanlang; matn tarkibidan ravishning ma'no turlariga xos so'zlarni guruhlang.
3. Ravish yasallishining o'ziga xos xususiyatlarini izohlang.

4. O'zbek yoki rus adabiyotidan biror asarni tanlang, asarni o'rganish davomida ravishlarni aniqlang.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonov G'. Mamajonov S. O'zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
 2. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.
 3. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G'. O'zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
 4. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o'zbek lotin yozuvini o'rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
 3. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
 4. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. "O'zbek tili". Toshkent, 2004-yil.
 5. Asqarova M. Abduraxmonov X. O'zbek tili grammatikasining praktikumi. Toshkent, 1981-yil.
 6. Nurmonov A. Rasulov R. O'zbek tili jadvallarda. Toshkent, 1993-yil.
 7. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.
- Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziyounet.uz,
www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz,
www.knjka.uz.

YORDAMCHI SO'ZLAR

(4 soat)

Uslubiy ko'rsatma

O'zbek tilida so'zlarning mustaqil lug'aviy ma'noga ega yoki ega emasligi. Yordamchi so'zlarning o'ziga xos xususiyatlari, ularning gap shakllanishidagi uslubiy vazifasi. Grammatik ma'noni ifodalashda yordamchi so'zlarning vazifasi. Yordamchi so'zlarning o'zaro biri o'rnida boshqasining qo'llanishi. Yordamchi so'zlarning turlari va ularning o'zaro farqli belgilari.

TOPSHIRIQLAR:

1. Yordamchi so'zlarni tasnif qiling.
2. "Adabiyot ma'naviyat o'chog'i" mavzusida matn tuzing va matndagi yordamchi so'zlarni turlarga ajrating.
3. Yordamchi so'zlarning gap shakllanishidagi o'rnini belgilang.
4. Ta'lim-tarbiya, odob-axloqqa oid hikmatli so'zlardan misollar keltiring va shu asosida yordamchi so'zlarning o'rnini belgilang.
5. Yordamchi so'zlarning mustaqil so'zlardan farqli belgilarini ko'rsating.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonov G'. Mamajonov S. O'zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
2. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.

3. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G`. O`zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
 4. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o`zbek lotin yozuvini o`rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
 3. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O`zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
 4. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. "O`zbek tili". Toshkent, 2004-yil.
 5. Asqarova M. Abduraxmonov X. O`zbek tili grammatikasining praktikumi. Toshkent, 1981-yil.
 6. Nurmonov A. Rasulov R. O`zbek tili jadvallarda. Toshkent, 1993-yil.
 7. Tog`ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O`zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug`ati. Toshkent, 2004-yil.
- Internet tarmog`i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziyounet.uz,
www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz,
www.knjka.uz.

II semester uchun mustaqil ish topshiriqlari

SINTAKSIS. SO`Z BIRIKMASI VA GAP.

(4 soat)

Uslubiy ko`rsatma

Gap va uning qurilishi. Gapdagi so`zlar orasidagi o`zaro munosabat va uning ifodalanishi. Sintaktik aloqa va sintaktik munosabat. Sintaktik aloqa turlari. Sintaktik aloqani ifodalovchi grammatik vositalar. So`z, ibora, so`z birikmasi, gap.

So`z birikmasi va uning hosil bo`lishi. So`z birikmasining tuzilish jihatdan turlari. Tobe aloqa va uning turlari.

TOPSHIRIQLAR:

1. Respublikamizda chop etilgan jurnallar asosida ilmiy matn tanlang va matndagi tobe aloqa turlarini aniqlang.
2. Teng va tobe aloqani izohlang.
3. Gaplarni so`z birikmalariga ajrating.
4. So`zlarning o`zaro bog`lanish yo`llarini ko`rsating.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. Yuksak ma`naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma`naviyat, 2008-yil.
2. Karimov I.A. Barkamol avlod – O`zbekiston taraqqiyotining poydevori. –T.: Sharq, 1998-yil.
3. Karimov I.A. Barkamol avlod orzusi. T. 1999-yil.
4. Abdurahmonov G`. Mamajonov S. O`zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
5. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o`zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.
6. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G`. O`zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
7. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o`zbek lotin yozuvini o`rganamiz. Toshkent, 2001-yil.

8. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
9. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. O'zbek tili. Toshkent, 2004-yil.
10. Nazarov K. Xo'janova G. O'zbek tili. Toshkent, 2003-yil.
11. Kissen I.A. Raxmatullayev Sh.U. Узбекский язык для взрослых. Toshkent, 1989-yil.
12. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.
13. Ahmedova G.T. Karimjonova V.A. O'zbek tili. Toshkent, 2001-yil.
14. Uzoqov X. Mirzakarimova O'. Saidova R. O'zbek tili amaliyoti. Toshkent, 1993-yil.

Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziyounet.uz, www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz, www.knijka.uz, www.edu.portal.uz.

GAP HAQIDA MA'LUMOT. GAPNING IFODA MAQSADIGA KO'RA TURLARI.

(2 soat)

Uslubiy ko'rsatma

Fikrni ifodalashning vositalari. Gap va uning kuzatilgan maqsadga ko'ra turlari. Gapda so'zlarning o'zaro birikishi. Gapning ifoda maqsadiga ko'ra turlari. Ularning o'ziga xos grammatik va intonatsion xususiyatlari. Gapning tuzilishiga ko'ra turlari.

TOPSHIRIQLAR:

1. "Yurtimiz tabiati" mavzusida matn tuzing va matndagi gaplarni tuzilishiga ko'ra turini aniqlang.
2. Gaplarning ifoda maqsadiga ko'ra turlarini aniqlang.
3. Gapda tinish belgilarining ishlatilishiga diqqat qiling.
4. Darak, buyruq va so'roq gaplar yuzasidan misollar keltiring.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Azizov O. Safayev A. Jamolxonov X., O'zbek va rus tillarining qiyosiy grammatikasi. Toshkent "O'qituvchi", 1986-yil.
2. Aliyev A. Nazarov K., O'zbek tili ma'lumotnomasi. Toshkent, "Fan", 1992-yil.
4. Abdurahmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D., O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Ikkinchi nashri, Toshkent "O'qituvchi", 1992-yil.
5. Abdullayev Ye., Hamrohim. (Kattalar o'rganishi uchun alifbo) Toshkent "O'qituvchi", 1996-yil.
6. Kissen I.A. Raxmatullayev Sh.U. Узбекский язык для взрослых (Самоучитель), 4-ое изд. Toshkent, "O'qituvchi", 1989-yil.
7. Krasnix V.I. Gayupov S.I. O'zbekcha-ruscha va ruscha-o'zbekcha so'zlashuv kitobi. M. „Ruskiy yazik“, 1989-yil.

8. Shodmonov E. Rafiyev A. G'oirov S. O'zbek tili. Texnikumlar uchun darslik. "O'zbekiston", 1995-yil.
9. Usmonova M. va boshqalar. O'zbek tili. Toshkent, "O'qituvchi", 1992-yil.
10. Uzoqov X. Mirzakarimova O'. Saidova R. O'zbek tili amaliyoti (Практика узбекского языка). Nofilologik oliy o'quv yurtlarining I, II kurs rus guruhlariga uchun darslik. Toshkent. 1993-yil.
11. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. O'zbek tili. Toshkent, 2004-yil.
12. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o'zbek lotin yozuvini o'rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
13. Nazarov K. Xo'janova G. O'zbek tili. Toshkent, 2003-yil.
14. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.

Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziyouet.uz,
www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz,
www.knjka.uz, www.edu.portal.uz.

GAP BO'LAKLARI

(4 soat)

Uslubiy ko'rsatma

Gapning grammatik asosi. Ikki bosh bo'lakli va bir bosh bo'lakli gap. Fikr ifodasida gap bo'laklarining o'rni va vazifasi. Gapning kim yoki nima haqida ekanligi. Gap tarkibida bosh bo'laklarini to'ldirib, aniqlab, izohlab keluvchi bo'laklar. Gap bo'laklarining bosh va ikkinchi darajali bo'laklarga ajratishning asosi. Gap bo'laklariga ajralmaydigan gaplar. Gap tuzilishida gap bo'laklarining o'rni. Gapda birdan ortiq bo'lgan bo'laklarning uyushib kelishi, umulashtiruvchi bo'lak va ularda tinish belgilarining ishlatilishi.

TOPSHIRIQLAR:

1. Adiblarimiz tomonidan yaratilgan biror-bir nasriy asar asosida parcha tanlang va matn tarkibidan gap bo'laklarini aniqlang.
2. Bosh bo'laklar va ikkinchi darajali bo'laklar, ularning morfologik ifodasini aniqlang.
3. Bosh va ikkinchi darajali bo'laklarning farqli belgilarini izohlang.
4. Gapning uyushiq bo'laklari, ularning o'zaro bog'lanishi va ularda tinish belgilarining ishlatilishini izohlang.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Azizov O. Safayev A. Jamolxonov X., O'zbek va rus tillarining qiyosiy grammatikasi. Toshkent "O'qituvchi", 1986-yil.
2. Aliyev A. Nazarov K., O'zbek tili ma'lumotnomasi. Toshkent, "Fan", 1992-yil.
4. Abdurahmonov X. Rafiyev A. Shodmonqulova D., O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Ikkinchi nashri, Toshkent "O'qituvchi", 1992-yil.

5. Abdullayev Ye., Hamrohim. (Kattalar o'rganishi uchun alifbo) Toshkent "O'qituvchi", 1996-yil.
6. Kissen I.A. Raxmatullayev Sh.U. Узбекский язык для взрослых (Самоучитель), 4-ое изд. Toshkent, "O'qituvchi", 1989-yil.
7. Krasnix V.I. Gayupov S.I. O'zbekcha-ruscha va ruscha-o'zbekcha so'zlashuv kitobi. M. „Ruskiy yazik“, 1989-yil.
8. Shodmonov E. Rafiyev A. G'oipov S. O'zbek tili. Texnikumlar uchun darslik. "O'zbekiston", 1995-yil.
9. Usmonova M. va boshqalar. O'zbek tili. Toshkent, "O'qituvchi", 1992-yil.
10. Uzoqov X. Mirzakarimova O'. Saidova R. O'zbek tili amaliyoti (Практика узбекского языка). Nofilologik oliy o'quv yurtlarining I, II kurs rus guruhlariga uchun darslik. Toshkent. 1993-yil.
11. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. O'zbek tili. Toshkent, 2004-yil.
12. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o'zbek lotin yozuvini o'rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
13. Nazarov K. Xo'janova G. O'zbek tili. Toshkent, 2003-yil.
14. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.

Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziyouet.uz,
www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz,
www.knjka.uz, www.edu.portal.uz.

KIRISH SO'Z VA KIRISH GAP

(2 soat)

Uslubiy ko'rsatma

So'zlovchining o'zi bayon qilgan fikriga munosabati, so'zlovchining o'zi bayon qilgan fikriga qo'shimcha mulohazasi. Kirish so'z va kirish gaplarning matndagi o'rnini. Bayon qilingan fikrning tartibi, fikrning kimga qarashli ekanligi. Fikrning oldingi fikr bilan bog'liqligi. Asosiy fikrni to'ldiruvchi va izohlovchi gaplar.

TOPSHIRIQLAR:

1. Kirish so'zlarga izoh bering. Kirish so'zlar qanday ma'no ifodalashiga ko'ra guruhlang.
2. Nutqda nima uchun kirish so'z qo'llanadi. Misollar keltiring.
3. Kirish gapni izohlang va misollar keltiring.
4. Kirish so'z va kirish gaplarning jumladagi o'rnini aytib, tinish belgilarining ishlatilishini misollar bilan tushuntiring..

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonov G'. Mamajonov S. O'zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
2. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.

3. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G`. O`zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
 4. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o`zbek lotin yozuvini o`rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
 3. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O`zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
 4. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. "O`zbek tili". Toshkent, 2004-yil.
 5. Asqarova M. Abduraxmonov X. O`zbek tili grammatikasining praktikumi. Toshkent, 1981-yil.
 6. Nurmonov A. Rasulov R. O`zbek tili jadvallarda. Toshkent, 1993-yil.
 7. Tog`ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O`zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug`ati. Toshkent, 2004-yil.
- Internet tarmog`i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziyounet.uz,
www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz,
www.knjka.uz.

QO`SHMA GAP

(6 soat)

Uslubiy ko`rsatma

Gapnig tuzilishi jihatidan turlari. Nutqning ifodalanishida ularning o`rni va vazifasi. Qo`shma gapna shakllantiruvchi elementlar, ularning o`zaro birikuvi. Qo`shma gap tarkibidagi sodda gaplarning o`zaro birikuvi. Qo`shma gaplarning sodda gaplardan farqlovchi belgilari. Qo`shma gaplarda tinish belgilari, ularning asosiy me`zonlari. Sodda gaplarning teng bog`lanishi va mazmun jihatidan birining boshqasiga ergashishi.

TOPSHIRIQLAR:

1. Mutaxassisligingizga oid matn tanlang. Matn tarkibidagi gaplarni tahlil qilib, tuzilishini aniqlang.
2. Qo`shma gaplarni aniqlab, tarkibini tahlil qiling.
3. Bog`langan qo`shma gap va uning bog`lanish yo`llarini ko`rsating.
4. Qo`shma gaplarda tinish belgilarining qo`llanishini izohlang.
5. Ergashgan qo`shma gap haqida ma`lumot bering. Ergash gapning mazmuni va bosh gapga munosabatiga ko`ra turlarini ko`rsating.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonov G`. Mamajonov S. O`zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
2. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o`zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.
3. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G`. O`zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
4. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o`zbek lotin yozuvini o`rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
3. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O`zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
4. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. "O`zbek tili". Toshkent, 2004-yil.

5. Asqarova M. Abduraxmonov X. O'zbek tili gramatikasining praktikumi. Toshkent, 1981-yil.
 6. Nurmonov A. Rasulov R. O'zbek tili jadvallarda. Toshkent, 1993-yil.
 7. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.
- Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziyonet.uz,
www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz,
www.knijka.uz.

KO'CHIRMA VA O'ZLASHTIRMA GAP

(4 soat)

Uslubiy ko'rsatma

O'zgalarning nutqini ifodalash usullari. Muallifning o'z nutqida boshqalar tomonidan ifodalangan fikrlardan foydalanishi. Bunday fikrlarning ko'chirma gap, o'zlashtirma gap, dialog va ko'chirma shaklida berilishi. Matnda muallif va ko'chirilgan gap o'rinlari va ularning ifoda maqsadiga ko'ra turi. Bayon qilinayotgan fikrni asoslash, tasdiqlash yoki inkor etish uchun keltirilgan ko'chirmalar.

TOPSHIRIQLAR:

1. "Hayot mening tasavvurimda" mavzusida matn tuzing.
2. Matn tuzishda kochirma va o'zlashtirma gaplardan foydalaning va ularda muallif va ko'chirilgan gap o'rinlari va tinish belgilarining ishlatilishiga e'tibor qiling.
3. Matn tarkibida keltirilgan o'zlashtirma gaplar asosida bir nechta ko'chirma gaplar tuzing.
4. Ko'chirma (sitata)ga misollar keltiring va uni izohlang. Izohlashda tinish belgilarining ishlatilishiga e'tibor qiling.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonov G'. Mamajonov S. O'zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
2. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.
3. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G'. O'zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
4. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o'zbek lotin yozuvini o'rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
3. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
4. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. "O'zbek tili". Toshkent, 2004-yil.
5. Asqarova M. Abduraxmonov X. O'zbek tili gramatikasining praktikumi. Toshkent, 1981-yil.
6. Nurmonov A. Rasulov R. O'zbek tili jadvallarda. Toshkent, 1993-yil.
7. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.

Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziynet.uz,
www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz,
www.knijka.uz.

USLUBIYAT VA UNING PREDMETI

(4 soat)

Uslubiy ko'rsatma

Nutq jarayonida til hodisalarining maqsadga, sharoitga va muhitga mos ravishda foydalanish qonuniyatlari. Uslublar, til vositalarining nutqda qo'llanish yo'llari, fonetik, lug'aviy, frazeologik va grammatik birliklarning qo'llanish xususiyatlari.

TOPSHIRIQLAR:

1. Amaliy uslub turlarini izohlang.
2. Yozma uslubning turlarini sanang.
3. Ilmiy uslubga xos matn keltiring va izoh bering.
4. Tarjimai holingizni yozing va rasmiy-idoraviy uslubni izohlang.
5. Ommabop (publitsistik) uslub haqida ma'lumot bering va ushbu uslubni shakllantiruvchi vositalarga e'tibor qiling.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonov G'. Mamajonov S. O'zbek tili va adabiyoti. Toshkent, 1995-yil.
2. Nurmonov A. Sobirov A. Yusupova Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent, 2002-yil.
3. Usmonova M. Azlarov E. Sharipov G'. O'zbek tili. Toshkent, 1991-yil.
4. Kariyeva Sh. Rizayev S. Yangi o'zbek lotin yozuvini o'rganamiz. Toshkent, 2001-yil.
3. Abduraxmonov X. Rafiyev A. Shodmonkulova D. O'zbek tilining amaliy grammatikasi. Toshkent, 1992-yil.
4. Rasulov R. Usmonova M. Mirazizov A. "O'zbek tili". Toshkent, 2004-yil.
5. Asqarova M. Abduraxmonov X. O'zbek tili grammatikasining praktikumi. Toshkent, 1981-yil.
6. Nurmonov A. Rasulov R. O'zbek tili jadvallarda. Toshkent, 1993-yil.
7. Tog'ayev T. Tavaldiyeva G. Akromova M. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. Toshkent, 2004-yil.

Internet tarmog'i saytlari: www.edu.uz, www.nuu.uz, www.ziynet.uz,
www.mtrk.uz, www.pedagog.uz, www.istedod.uz, www.uzliterature.uz,
www.knijka.uz.